

технікою, функціонування локальної мережі, книжкового сканера тощо). З іншого боку, керівництву архіву належить подолати серйозний спротив наукової громадськості Донецька, яка виявила неготовою до нових форм роботи з документами і категорично заперечила експеримент. Один із шляхів подолання конфліктної ситуації – проведення читацьких конференцій з різними категоріями користувачів і щоденна адресна роз'яснювальна робота.

Кількість користувачів у читальних залах архівів щороку зростає, проте архівісти не мають можливості створити для них належні умови роботи, насамперед через низьку пропускну спроможність читальних залів і відсутність достатньої кількості робочих місць (ЦДІАЛ, ЦДІАК, ЦДНТА, Держархів в Автономній Республіці Крим, держархіви Закарпатської, Луганської, Одеської, Чернівецької, Харківської областей). Проблемою лишається оснащення читальних залів новою копіювальною технікою, організація робочих місць з виходом до всесвітньої інформаційної мережі Інтернет та доступом не лише до баз даних на документи архівів, а й до всієї інформаційної системи НАФ України. Лише 15% архівів організували в читальних залах робочі місця з виходом в Інтернет.

Практично всі державні архіви організовують і проводять екскурсії та уроки історії з показом документальних фільмів для учнів старших класів та студентів вищих навчальних закладів, архівісти беруть активну участь у науково-практичних та красознавчих конференціях.

Розсекречування документів НАФ. На виконання рішення колегії Держкомархіву від 25 січня 2005 р. “Про стан та перспективи розсекречення документів у державних архівах” проведено значну роботу з перегляду грифів секретності документів, які знаходяться на таємному зберіганні. Проаналізувавши її результати за 2006 рік, можна зробити висновок про позитивну динаміку цієї роботи: вона значно активізувалося, що дало можливість упродовж року, як мінімум, на третину зменшити обсяги документів таємного режиму зберігання.

Станом на 01.01.2007 року в державних архівних установах знаходяться на зберіганні 197047 секретних справ, що становить 0,55 % до загальної кількості одиниць зберігання. Станом на 01.01.2005 р. відсоткове співвідношення секретних справ до загальної кількості справ становило 1,1 %, станом на 01.01.2006 р. – 0,99 %.

Водночас у даний час у держархівах ще залишаються на секретному зберіганні значні обсяги документів колишнього Радянського Союзу, що не відповідає чинному законодавству. Матеріальні носії секретної інформації належать переважно до радянського періоду, це деякою мірою стосується й фондів дорадянського періоду та часів нацистської окупації.

У 2006 р. експертними комісіями державних архівів скасовано грифи обмеження доступу секретних документів. Найбільші обсяги робіт проведено у держархівах Кіровоградської (розсекречено 5073 справи, з яких 699-ти справам було надано гриф “для службового користування”), Волинської (розсекречено та передано на загальне зберігання 3147 справ), Донецької (розсекречено 1071 справа) областей. Систематично проводилась робота із розсекречення в

держархівах Вінницької (176 справ), Харківської (750 справ), Житомирської (693 справи розсекречено, 69 – знижено гриф секретності), Херсонської (549 справ), Запорізької (146 справ) областей, м. Києва (669 справ), м. Севастополя (562 справи). Певну роботу проведено в Держархіві Сумської області (розсекречено 25 справ). Здійснено попередню підготовчу роботу з перегляду грифів секретності в держархівах Полтавської, Івано-Франківської, Чернігівської областей. Подальшу діяльність із розсекречення в зазначених архівах заплановано на 2007 рік. У 2006 році не провадилась робота з перегляду грифів секретності МНСІ у держархівах Дніпропетровської та Луганської областей.

Одна з основних проблем, що ускладнює або гальмує діяльність в данному напрямку, – це порядок застосування нормативно-правових актів, які регламентують порядок перегляду грифів секретності та подальшого їх зняття, не передбачають процедури розсекречення у таких випадках:

- відсутність фондоутворювачів, їх правонаступників;
- відсутність РСО у деяких фондоутворювачів, що унеможливує залучення фахівців даної організації до роботи в експертній комісії з перегляду грифів секретності;
- відсутність чітких обов'язків у разі неможливості, з різних причин, брати участь у роботі експертних комісій представників фондоутворювачів;
- неможливість встановлення фондоутворювача.

Як результат – у держархівах на порушення законодавства і досі залишається на таємному зберіганні значний масив документів, що не містять державної таємниці. Це порушує конституційне право особи на доступ до інформації, в окремих випадках громадяни не мають можливості отримати інформацію, необхідну для їхнього соціального захисту.

У 2006 р. режимно-секретним органом Держкомархіву було зібрано та проаналізовано матеріали щодо обсягу та складу секретних справ, які знаходяться на зберіганні в державних архівних установах України. За сферами діяльності їх можна умовно поділити таким чином: документи органів влади та управління, правоохоронних органів, засобів масової інформації, економіки, промисловості, транспорту, будівництва, зв'язку, сільського та лісового господарства, соціального забезпечення, освіти, науки, охорони здоров'я тощо.

З метою подальшого розсекречення матеріальних носіїв секретної інформації, які не містять державної таємниці, але знаходяться на секретному зберіганні, що не відповідає вимогам чинного законодавства України, розсекречування доцільно проводити в кілька етапів:

- продовжити роботу з розсекречення матеріальних носіїв секретної інформації, у яких є фондоутворювачі або їх правонаступники;
- матеріальні носії секретної інформації, в розсекреченні яких виникають складнощі, групувати за сферами діяльності, створювати відповідні міжвідомчі групи (комісії) з фахівців.